

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh24693>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 16.06.2019
Kabul Tarihi: 31.08.2019

ArticleType: Research article
Submitted:16.06.2019
Accepted:31.08.2019

Atıf Bilgisi / Reference Information

Tunç, B. (2019). Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980). *Journal of History School*, 41, 577-591.

BUCAKTAN İLÇEYE DÖNÜŞTÜRÜLME SONRASINDA YENİ İLÇELERİN İDARİ YAPI VE NÜFUSUNDAKİ DEĞİŞİMLER: ERDEMLİ İLÇESİ ÖRNEĞİ (1954-1980)¹

Bilal TUNÇ²

Öz

Bu çalışmada, Akdeniz Bölgesi'nin kıyısında ve Mersin'in batısında yer alan Erdemli ilçesinde Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar idari alandaki düzenlemelerle nüfusun tarihsel gelişimi, şehrsel ve kırsal nüfus, cinsiyet ve yaş yapısı, göçler, eğitim, nüfusun ekonomik sektörlere bölünüşü, yoğunluğu ve dağılışı üzerinde durulmaktadır. Bilindiği üzere, Akdeniz Bölgesi'nin alan bakımından büyük şehirlerinden olan Mersin'in ilçelerinden birisi olan Erdemli, tarih boyunca Kizuvatnalılar zamanından başlayarak sırasıyla Hitit, Frig, Asur, Eski Yunan, Roma, Bizans, Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı uygarlıklarına ev sahipliği yapmış olması nedeniyle çok zengin tarihi ve kültürel varlıkları barındırmaktadır. Böylesine önemli olan yerleşim alanında tarih boyunca idari alanda birçok düzenlemeler yapılmış ve bu durum doğal olarak nüfusu da etkilemiştir. Bilhassa Cumhuriyet döneminde idari alandaki düzenlemelere bağlı olarak Erdemli'nin nahiye ve köylerinin statülerinde birtakım değişikliklerin ve yeniliklerin yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu durum, doğal olarak nüfus artış hızını da etkilemiştir. Bu eser başta arşiv kayıtları, Resmî Gazete ve TÜİK verileri olmak üzere; araştırma ve inceleme eserlerinden yararlanılarak oluşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erdemli, İdari Yapı, Mersin, Nüfus.

¹Bu çalışma 19-21 Nisan 2018 tarihleri arasında Mersin'de düzenlenen "Uluslar Arası Erdemli Sempozyumunda" sunulan tebliğden genişletilerek hazırlanmıştır.

²Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Tarih Bölümü, btunc@agri.edu.tr, [ORCID: 0000-0001-5361-849](https://orcid.org/0000-0001-5361-849)

Changes in the Administrative Structure and Population of New Districts After Conversion From Township to District: Erdemli District Example (1954-1980)

Abstract

In this study, the historical development of population, urban and rural population, gender and age structure, immigrations, education, distribution of population in terms of economic sectors, the intensity and distribution thereof are examined in line with the administrative changes since the proclamation of Republic until today in Erdemli District which is located in Mediterranean shore and in the west of Mersin. As is known, Erdemli; one of the districts of Mersin which is one of the biggest cities of Mediterranean Region in terms of surface area, has hosted various civilizations through the history starting with Kizuwatnians' age and hosted Hittite, Phrygia, Asus, Ancient Greece, Rome, Byzantine, Seljuk, Karamanoğulları and Ottoman civilizations respectively, therefore it involves very rich historical and cultural assets. Various administrative arrangements have been made in this important settlement through the history and this has affected the population naturally. Based on administrative arrangements accomplished in Republic period especially, it is obligatory to make various rearrangements the status of sub-districts and villages of Erdemli. This has naturally affected the population growth rate. This piece shall be created by utilizing various research and examination works, primarily achieve records, Official Gazette and Turkish Statistical Institute data.

Keywords: Erdemli Administrative Structure, Mersin, Population.

GİRİŞ

Türkiye'de vilâyet ve diğer birimlerde nüfus ve idari alanlarla ilgili düzenleme ve çalışmalar, vilâyet, kaza, bucak ve diğer yerler hakkında en doğru bilgileri verir. Bu bağlamda, nüfus denilen olgu belli bir yerleşim yerinde yaşayan insanların toplam sayısıdır³. İdari yapı denilen olgu ise, vilâyetlerin, ilçelerin, bucakların, köylerin vb. yerlerin bütün ekonomik ve toplumsal sistemlerinin incelenmesidir⁴.

"Erdemli" isminin nereden geldiği kesin olarak belli değildir. Burasının 15 yüzyılda İç Anadolu'dan geldiği sanılan "Erdemoğulları" isimdeki bir Türkmen Aşireti'nin ismini aldığı sanılmaktadır. "Erdem" in sözlük anlamı

---

³ Ertuğrul Murat Özgür, Nüfus Coğrafyası, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, 2011, s.1.

⁴ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, 3. Baskı, Ankara: Cedit Neşriyat Yayınları, 2008, s.17; Bilal Tunç, Cumhuriyet Döneminde Ayaş İlçesinin İdari Yapısı ve Nüfusu (1923-1980), *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (2018), s.1424.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki
Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

iyilik, doğruluk demektir. Türkmen Beyi Erdem, bu güzel anlamlı sözcüğü beğendiği için aşiretinin adına ve devamlı kalmak istedikleri bu yere Erdemli ismi verilmiştir⁵.

1954 yılına kadar köy olan Erdemli, Silifke İlçesine bağlı küçük bir yerleşim yeri iken, 4 Mart 1954 tarihinde Silifke'nin Yağda Bucağı ile Mersin'e bağlı Elvanlı Bucağı'nın birleştirilmesiyle ilçe yapılmıştır. Yani önceleri Silifke ilçesine bağlı bir birim olan Yağda nahiyesi 6325 Sayılı Kanun ile Erdemli adıyla bir ilçe haline getirilmiştir⁶. Erdemli ilçesi İçel'e bağlı bir ilçe olarak kurulmuş ve ilçe merkezi Erdemli olarak belirlenmiştir. Hemen akabinde ise Erdemli'de belediye teşkilatı kurulmuştur. Bu kapsamda Yağdakoyuncu ve Alata köyleri Erdemli Belediye Başkanlığı sınırları içerisine alınmıştır⁷. Buranın ilçe olmasıyla birlikte kaymakamlık idaresi kurulmuş ve ilk kaymakamı atanmıştır. Buranın ilk kaymakamlığına 15 Haziran 1956 tarihinde Hassa kaymakamı olan S. Halûk Oskay atanmıştır⁸.

İlk kaymakam ve onu müteakiben atanan kişiler sırasıyla şunlardır:

- a) S. Halûk Oskay (15 Haziran 1956)⁹
- b) Ali Çamur (24 Kasım 1958)¹⁰
- c) Abidin Coşkun (25 Ocak 1960)¹¹
- d) Necati Gündüz (6 Ocak 1962)¹²
- e) Tuncay Gökdağ (24 Ekim 1963)¹³
- f) Erdoğan Gündüz (28 Ekim 1970)¹⁴
- g) Halil Kanal (28 Eylül 1972)¹⁵

Erdemli'ye ilk kaymakamın atanmasından sonra burada Belediye Başkanlığı oluşturulmuştur. Erdemlinin ilk belediye başkanı Abdurrahman Şevki Kocareis'tir ve yaklaşık olarak 20 yıl boyunca Erdemliye hizmet etmiştir¹⁶.

⁵<http://www.erdemli.bel.tr/tarihcee#.WsJHhYhubIU> (E.T. 02.04.2018)

⁶ Resmi Gazete, 15 Haziran 1955, Sayı: 9029, s.12309.

⁷ BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17.

⁸ Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.

⁹ Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.

¹⁰ Resmi Gazete, 27 Kasım 1958, Sayı:10068, s.20572.

¹¹ Resmi Gazete, 21 Mart 1962, Sayı:11062, s. 6922

¹² Resmi Gazete, 24 Ocak 1960, Sayı:10418, s.3.

¹³ Resmi Gazete, 24 Ekim 1963, Sayı:11539, s. 528

¹⁴ Resmi Gazete, 28 Ekim 1970, Sayı:13665, s.3.

¹⁵ Resmi Gazete, 28 Eylül 1972, Sayı: 14326, s.3.

¹⁶BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17.

1. Erdemli İlçesinde İdari Alandaki Düzenlemeler

Giriş kısmında ifade edildiği gibi, Yağda nahiyesinin Erdemli ilçesine dönüştürülmesiyle birlikte söz konusu nahiyeye bağlı bütün köyler yeni ilçeye bağlanmıştır. İlçe olmadan önce Yağda nahiyesine bağlı olan köyler şunlardır: Avkadı, Arslanlı, Çerçili, Çiriş, Elbeyli, Güneyli, Gücüş, Güzeloluk, Harfilli, Hüsametli, Karakeşli, Köselerrl, Kayacı, Kocahasanlı, Koramşalı, Küstülü, Lamas, Sandal, Sarıkaya, Tabureli, Veyselli, Yağdan, Yağdakoyuncu, Yeni yurt köyleridir¹⁷.

1 Haziran 1954 tarihinde Erdemli ilçesinin başlıca nahiyeleri şunlardan oluşmaktadır¹⁸:

- a) Merkez nahiyesi
- b) Yağda nahiyesi
- c) Kıroban nahiyesi
- d) Elvanlı nahiyesi

Önceleri Silifke'ye bağlı olan Kıroban nahiyesinin bu ilçeye bağlanmasıyla birlikte adı geçen nahiyeye bağlı çok sayıda köy de bu ilçeye bağlanmıştır. Kırobannahiyesine bağlı olan köyler şunlardır: Kızılgeçit, Seydili, Viran ve Ören köyleri. Bu köylerin tamamı Erdemli ilçesine bağlanmış ve Erdemli ilçesinin sınırları iyice genişlemiştir. Bu da ilçeyi daha büyük bir konuma getirmiştir¹⁹.

Erdemli kazasının oluşturulmasından hemen sonra Silifkeye bağlı olan Merkez nahiyesinin bu ilçeye bağlanmasıyla birlikte Merkez nahiyeye bağlı çok sayıda köy de bu ilçeye bağlanmıştır. Merkez nahiyesine bağlı olan köyler şunlardır: Ayaş, Güvere, Karaahmetli ve Tırpar köyleri. Adı geçen köylerin tamamı Erdemli ilçesine bağlanmış ve Erdemli ilçesinin sınırları iyice genişlemiştir. Bu da ilçeyi daha büyük bir konuma getirmiştir²⁰.

Erdemli ilçesi oluşturulduktan sonra burada idari alanda birçok düzenleme ve değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında bazı ilçelere ait olan köyler Erdemli ilçesi sınırlarına dâhil edilmiştir. Örneğin 28 Haziran 1954 tarihinde İlçel kazasına bağlı durumunda olan Yağdakoyuncu ve Alata köyleri

¹⁷ Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.

¹⁸ Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.

¹⁹ Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.

²⁰ Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

Erdemli ilçesine bağlanmıştır²¹. Bunun gibi bazen de Erdemli ilçesine bağlı olan idari birimler başka köylere bağlanmıştır. Örneğin 24 Aralık 1955 tarihinde Erdemli'ye ait olan Ören, Kızılgöçit ve Seydili köyleri Silifke kazasına bağlanmıştır²². Aynı biçimde 12 Mayıs 1959 tarihinde Merkez ilçesine bağlı olan Ayaş köyü ve Kız Mahallesi Erdemli kazası sınırlarına bağlanmıştır²³.

Erdemli 1954 yılında yeni bir ilçe olarak kurulduğu için burada yönetim alanında çok sayıda yenilik ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda Erdemli'ye bağlı olan bazı idari birimlerin yapıları tamamen değiştirilmiştir. Örneğin Erdemli Kazası Elvanlı nahiyesinin Çekoklu ve Köypınarı köylerinin tüzelkişilikleri kaldırılmış ve Köşkbucağı adında yeni bir köy oluşturulmuştur²⁴. Bunun yapılmasındaki temel sebep, mezkûr köyde nüfus oranlarının azalmasıdır. Her iki köyde nüfus azaldığından buraların yönetimlerini kolaylaştırmak amacıyla böyle bir yola başvurulmuştur.

Erdemli ilçesinin teşekkül ettirilmesiyle beraber yeni ilçede Kaymakamlık Makamı ve Belediye Başkanlığı oluşturulduğu gibi Adliye binası da tesis edilmiştir. Bu kapsamda 8 Eylül 1954 tarihinde Adliye binası oluşturulmuş ve buraya ilk atamalar yapılmıştır. Bu bağlamda, Erdemli Cumhuriyet Başsavcılığına Nejat Özkan atanmıştır. Erdemli Hâkimliğine ise Orhan Çapan tayin edilmiştir²⁵.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi belgelerine göre Cumhuriyet döneminde idari alandaki düzenlemeler kapsamında iller arasında çok sayıda hudut değişiklikleri yapılmıştır. Bu kapsamda birbirilerine komşu olmaları dolayısıyla Mersin ve Konya arasında birtakım çalışmalar olmuştur. Bu kapsamda, 8 Eylül 1954 tarihinde Mersin ili Merkez kazası Kuzucubelen nahiyesine bağlı Arslanköy, Silifke kazası Merkez Nahiyesine bağlı Boynuinceli, Erdemli Kazasına bağlı Karakeşli köyleri ile Konya vilâyeti Ereğli Kazası Ayrancı Nahiyesine bağlı Çat, Küçükkoraş, Divaz ve Karaman Kazası İbrala Nahiyesine bağlı Taşkale köyleri bölgesindeki iki vilâyet arası yeniden düzenlenmiştir²⁶.

²¹ BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17; Resmi Gazete, 5 Temmuz 1954, Sayı:8598, s.9818

²² BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 245.41.7.

²³ BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 276.15.1.

²⁴ Resmi Gazete, 16 Ağustos 1954, Sayı:8778, s.10048

²⁵ Resmi Gazete, 8 Eylül 1954, Sayı:8797, s.10198.

²⁶ Resmi Gazete, 2 Eylül 1954, Sayı:8810, s.10335.

Demokrat Parti iktidarı dönemlerinin Türkiye Cumhuriyeti tarihine en büyük katkıları tapu ve kadastro alanında olmuştur. Bu dönemlerde ülke genelinde tapusu yapılmayan veya düzenlemesi olmayan hiçbir arazi bırakılmamıştır. Bu kapsamda Erdemli Kazasının Belediye hududu dışında kalan yerlerde (Bütün nahiye ve köyler dâhil) gayrimenkul malların 5602 sayılı Tapulama Kanunu hükümlerine göre tapulanmıştır. Yani Erdemli genelinde tapusu yapılmayan hiçbir alan bırakılmamıştır²⁷.

24 Aralık 1955 tarihinde Erdemli kazasının Merkez nahiyesine bağlı Ören, Kızılgöçit ve Seydili köyleri Silifke ilçesinin Kırobası nahiyesine bağlanmıştır²⁸. Bilhassa 1956 yılı içinde Erdemli'ye bağlı yönetim birimlerinde çok sayıda düzenlemeler vardır. Mezkûr düzenlemelerden bazıları şunlardır: Erdemli ilçesi Elvanlı nahiyesi Doğlu köyüne bağlı Sarıyar isimli yer bağımsız bir mahalle haline getirilmiştir. Aynı nahiyenin Çiftepınar köyüne bağlı Pınarbaşı isimli yer bağımsız bir mahalle haline getirilmiştir. Bu arada Kösbucağı köyü de Elvanlı nahiyesinden alınarak Merkez nahiyesinin sınırlarına eklenmiştir²⁹.

Yukarıda izah edildiği gibi Erdemli kazasının sınırları dâhilinde birtakım değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu düzenlemelerden birisi 12 Mayıs 1959 tarihinde olmuştur. Bu değişiklik şöyledir: Erdemli kazasının kuruluşu sırasında bu kazaya bağlanan Ayaş Köyünün bir mahallesi olan Kızkalesinin Silifke Kazası hudutları dâhilinde kalması İle alâkalı olarak hâsıl olan idari durumun ıslahı maksadıyla; bu bölgede Silifke - Erdemli Kazaları arasındaki sınırın tashihi cihetine gidilmiş ve yeni sınır; ilişik krokisinde gösterildiği veçhle; Karyağdı Çayını denizden kuzeye doğru takiben Hırsız Burnuna, buradan Saykaklık Tepesinin en yüksek noktasına ve buradan Burcu Kaleye uzanan hat olarak belirtilmiştir³⁰.

1954 yılında ilçe olan Erdemli'nin kuruluş kadrosunda 1966 yılı içerisinde birtakım düzenlemeler yapılmış ve ilçenin yerleşim yerleri artırılmıştır³¹. Bu arada Erdemli ilçesi, önceleri son derece küçük bir hükümet konağında hizmet vermekteydi. Yani Kaymakamlık makamının hizmet binası ilk önceleri son derece küçük bir binada varlığını sürdürmekteydi. İlçenin bu eksikliğini gidermek amacıyla 1966 yılında yeni ve büyük bir hizmet binası yapılmış ve bu binaya

²⁷ Resmi Gazete, 5 Ağustos 1955, Sayı:9070, s. 12474

²⁸ Resmi Gazete, 19 Aralık 1955, Sayı: 9184, s.13202.

²⁹ Resmi Gazete, 6 Haziran 1956, Sayı:9325, s. 14492.

³⁰ Resmi Gazete, 27 Mayıs 1959, Sayı:10215, s. 21736

³¹BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 179.38.15

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki
Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

geçilmiştir³². Daha sonraki süreçlerde hükümet binasının yapımına devam edilmiş ve 1969 yılında son derece modern ve büyük bir hizmet binası tesis edilmiştir³³.

1969 yılında Mersin’de de bazı idari düzenlemeler yapılmıştır. Bilhassa bazı ilçe sınırları dâhilinde olan yerlerde birtakım belediye teşkilatları kurulmuştur. Bu bağlamda 13 Ocak 1970 tarihinde Erdemli ilçesi Elvanlı bucağına bağlı Kargıpınarı köyünde belediye teşkilatı kurulmuştur. Kurulan yeni belediyenin adı Kargıpınarı Belediye Başkanlığı’dır³⁴. Aynı şekilde 26 Şubat 1969 tarihinde Elvanlı bucağına bağlı Çeşmeli köyünde de belediye teşkilatı oluşturulmuştur³⁵. Bunun gibi Elvanlı bucağına bağlı Tömük köyünde de belediye kurulmuştur³⁶. Erdemli’ye bağlı idari birimlerde belediye kurulması işlemlerine 1970 yılı içinde de devam edilmiştir. Bu doğrultuda 25 Şubat 1970 tarihinde Limonlu köyünde de belediye teşkilatının kurulmasına dair Danıştay 3. Dairesi tarafından karar verilmiştir³⁷. Limonlu kasabasında belediye teşkilatının oluşturulmasıyla beraber buraların idari sınırları içerisinde de birtakım düzenlemeler yapılmıştır³⁸. Erdemli’de yeni belediye binalarının tesis edilmesiyle beraber ilçe genelinde belediye hizmetlerinin daha etkili ve düzenli bir biçimde verilmeye başlandığı şeklinde değerlendirilebilir.

2. Erdemli Nüfusundaki Gelişmeler

Yukarıda ifade edildiği gibi Silifke’ye bağlı Yağda nahiyesi ile Mersin ilçesine bağlı Elvanlı nahiyelerinin birleştirilmesiyle 1954 yılında Erdemli ilçesi oluşturulmuştur. 1935 yılında Yağda nahiyesinin nüfusu 3.734’ü erkek ve 3.990’ı kadın olmak üzere toplamda 7.724 kişi yaşamaktadır. Bu dönemde Yağda nahiyesine bağlı olan 24 adet köyler şunlardan oluşmaktadır: Yağda, Arslanlı, Avgadı, Çerçili, Çiriş, Çiriş, Eğdir (Lamos), Elbeyli, Erdemli, Gücüs, Güneyli, Güzeloluk, Harfilli, Hüsametli, Karakeşli, Koramaşlı, Kayacı, Kocahasanlı, Küstülü, Sandallı, Sarıkaya, Tabureli, Veyselli, Yağda Koyuncu ve Yeniyurt. Bu birimler arasında nüfusu en fazla olan Güzeloluk köyü iken; en az olan ise Avgadı köyüdür.

³² BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 111.704.9.

³³ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 111.705.7

³⁴ Resmi Gazete, 13 Ocak 1969, Sayı:13099, s. 2.

³⁵ Resmi Gazete, 20 Mart 1969, Sayı:13153, s. 4.

³⁶ Resmi Gazete, 22 Mart 1969, Sayı:13155, s. 6.

³⁷ Resmi Gazete, 18 Mart 1970, Sayı: 13448, s.1.

³⁸ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 364.5.16.

1935 yılı verilerine göre, diğer nahiye ise Elvanlıdır. Elvanlı'da 3.850 erkek ve 3.855 kadın olmak üzere toplamda 7.705 kişi yaşamaktadır. Yağda nahiyesine bağlı olan 24 adet birim vardır ve bu birimler şunlardır: Elvanlı, Alata, Arpa Bahşiş, Çakalkeşli, Çarkçili, Çekoluklu, Çeşmeli, Dağlı, Doğlu, Fakılı, Hacı Halil Arpaç, İlemin, Karahıdırlı, Kargıpınarı, Karayakup, Köypınarı, Ohut, Sandal, Seğmenli, Sıraç, Sorgun, Şahna, Tece ve Temük (Ecel Deresi). Bunlar arasında nüfusu en fazla olan 738 kişi ile Sorgun köyüdür ve nüfusu en az olan da 86 kişi ile Fakılı köyüdür³⁹.

1940 yılında Yağda ile Elvanlı nahiyelerinin nüfuslarında görece bir artış olmuştur. 1935 yılında nüfusu 7.705 olan Elvanlı nahiyesinin nüfusu, 1940 yılında 7.945 kişi olmuş ve 240 kişilik bir artış olmuştur. 1940 yılında nüfusu en fazla artan birim Sorgun köyüdür. Bu tarihte Sorgun'un nüfusu 511'i erkek ve 529'u kadın olmak üzere 1.040 kişidir. 1935 yılında Sorgun'un nüfusu 386'sı kadın ve 352'si kadın olmak üzere toplamda 738 kişi vardır. Dönem itibarıyla nüfusu en az olan ilçe ise 1935 yılında olduğu gibi Fakılı köyüdür. Bu köyün nüfusu 92 kişidir ve beş yılda nüfusu sadece 6 kişi artmıştır.

Yağda nüfusunda da önemli bir artış olduğu görülmektedir. Buna göre, 1935 yılında nüfusu 7.724 olan birimin 1940 yılında nüfusu 8.437 kişi olmuştur. Beş yılda nahiyenin nüfusu tam olarak 713 kişi artmıştır. Bu tarihte nüfusu en fazla olan köy Yağda Koyuncu köyüdür. 1935 yılında nüfusu 795 iken; 1940 yılında 871 kişi olmuştur. Yağda'nın bütün köylerinde nüfus artışı vardır. 1935 yılında Yağda ve Elvanlı nahiyelerinin toplam nüfusu 15.429 kişi iken; 1940 yılında 16.832 kişi olmuş ve toplamda 1.403 gibi büyük bir rakamla artış göstermiştir. Bu da veri olarak yaklaşık olarak % 10'luk gibi büyük bir artışa tekabül etmektedir⁴⁰. Söz konusu yerleşim yerindeki nüfus artışı, buranın yerleşim yeri olarak önceki yıllara oranla daha fazla tercih edilmeye başlandığı şeklinde analiz edilebilir.

1940 yılında olduğu gibi 1945 yılında da Elvanlı ve Yağda nahiyelerinin nüfuslarında ciddi bir artış olmuştur. Elvanlı'nın nüfusu 1940 yılında 7.945 kişi iken; 1945'te 9.303 kişi olmuştur. Ayrıca bu nahiyenin bünyesinde 24 adet muhtarlık bulunmaktadır. Nahiyenin nüfusunda beş yılda 1.358 kişi artmıştır. Aynı durum Yağda nahiyesi için de geçerlidir. 1940'ta nüfusu 8.437 iken; 1945'te 9.110 kişi olmuştur. 24 adet muhtarlığa sahip ilçenin nüfusu beş yılda

---

³⁹Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1935 Genel Nüfus Sayımı (İçel Vilayeti)*, İstanbul: Hüsnü Tabiat Basımevi, 1937, s.7, 12.

⁴⁰Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1940 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet Kütüphanesi, 1940, s.305-313.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

673 kişi artmıştır⁴¹. Bilindiği üzere, yüzyıllardır insanoğlu çeşitli sebeplerden ötürü sürekli hareket halindedir⁴². Erdemli’de yaşayanlar da çeşitli nedenlerden dolayı yerlerini değiştirmiş ya göç etmişlerdir. Bu nedenle yukarıda söz konusu yerde nüfus artışının önemli sebeplerinden birisi doğum oranlarının artması ve buraya civar yerlerden kısmen de olsa göçlerin olmasıdır.

1950 yılında Elvanlı bucağının 24 olan idari birim sayısı 22’ye düşmüştür. Bu dönemde Elvanlı’ya bağlı olan köyler şunlardır: Tömük, Alata, Arpaçbahşiş, Çakçılı, Çekoluklu, Çeşmeli, Çiftepınar, Dağlı, Doğlu, Elvanlı, Fakılı, Hacı Halil Arpaç, İlemin, Karahıdırlı, Karayakup, Kargıpınarı, Köypınarı, Ohut, Sandal, Sorgun, Sıraç ve Şahna’dır. Bu dönemde Seğmenli ve Tece köylerinin idari birimleri ortadan kaldırılmıştır. 1950’de nüfusu 10.635 olan Erdemli’nin nüfusu en fazla olan birimi bucak merkezi olan Tömük köyüdür ve nüfusu da 1.350’dir. Nüfusu en az olan köy ise 86 kişi ile Sandal köyüdür.

1950 yılı nüfusu sayımlarına göre, Yağda nahiyesinin idari birim sayımlarında Elvanlı bucağı gibi azalma olmamıştır. 1935’ten 1950 yılına kadar Yağda bucağının idari birim sayısı hep aynı kalmış ve 24 olmuştur. Bu dönemde Yağda’nın nüfusunda büyük bir artış vardır. 1945 yılında nüfusu 9.110 olan adı geçen nahiyenin 1950 yılında nüfusu 10.584 kişi olmuş, yani beş yılda 1.474 kişi artmıştır. Söz konusu artış bucağın nüfusunda %10’lik bir artış olduğunu açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır⁴³.

1954 yılında Yağda ve Elvanlı bucaklarının birleştirilmesiyle Erdemli adında yeni bir ilçe oluşturulmuş ve bu ilçe İçel vilâyetine bağlı olmuştur. 1955 yılı nüfus sayımı yapıldığında İçel’in önceki dönemlerden farklı olarak yeni bir ilçesi vardır. 1955 nüfus sayımlarına göre, Erdemli’nin toplam nüfusu 16.916’sı erkek ve 15.760’ı kadın olmak üzere toplamda 32.676’dır. Bu nüfusun büyük bir kısmı köylerde yaşamaktadır. 1955 yılında Erdemli’nin şehir ve köylerdeki nüfus oranı şu şekildedir: Şehir merkezinde 2.825’i erkek ve 2.390’ı kadın olmak üzere 5.215 kişi vardır. Köy ve nahiyelerde ise, 14.091’i kadın ve 13.370’si erkek olmak üzere yekünde 27.461 kişi mevcuttur. Bu durum, 1955 yılı itibarıyla

⁴¹Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1945 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet Kütüphanesi, 1941, s.279-287.

⁴² Abdurrahim Güler ve Tuğçe Poyraz Taçoğlu, *Amerika’da Yaşayan Türklerde Etnik Kimlik, Kültürleşme, Dindarlık Ve Bunların Yaşam Memnuniyetine Etkisi*, Akademik Bakış Dergisi, 63 (2017),s. 59.

⁴³Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *1950 Umumi Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet Kütüphanesi, 1951, s.200-205.

Erdemli genelinde kırsal nüfusun son derece yoğun olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Cumhuriyet'in ilanından Türkiye'de idari alanda yapılan değişiklik ve düzenlemeler bağlı olarak yeni kazalar, nahiyeler ve köyler kuruldu. Özellikle Demokrat Parti dönemi olan 1955-1960 arası devrede Dâhiliye Vekâlet'inin 25 Haziran 1958 tarihli 22105-7304 sayılı genelgesi ile isim değişiklikleri yapılarak birçok köye yeni Türkçe isimler verildi. Bu kapsamda, başta ilçenin adı olmak üzere Erdemli'de de çok sayıda yerin ismi değiştirilmiştir⁴⁴. Erdemli'nin ilçe yapılmasıyla birlikte Yağda bucağının ismi Merkez bucağı olarak değiştirilmiş ve Elvanlı'nı ismi ise aynı kalmıştır. Her iki bucağa bağlı olarak toplamda 49 adet köy bulunmaktadır. Bunların içinde şehir merkezine bağlı olan mahalleler yer almamaktadır. Merkez bucağının 30, Elvanlı bucağının ise 19 adet idari birimi bulunmaktadır. Ayrıca 49 adet muhtarlık da bulunmaktadır. 1955 yılı nüfus verilerine göre, yeni ilçenin yüz ölçümü 2.131 km² olarak belirlenmiştir. İlçel'in bazı ilçelerine geniş bir alana sahip olan Erdemli'de her km²'de 15 kişi vardır. Bu da nüfus yoğunluğunu fazla olmadığını ve ortalama bir nüfusun mevcudiyetini ortaya çıkarmaktadır⁴⁵.

1960 yılında Erdemli ilçesinin bucak sayısı 3'e çıkmıştır. Bu değişimde Merkez ve Elvanlı bucaklarının birkaç idari birimleri Güzeloluk adındaki yeni bucağa bağlanmıştır. Bu dönemde 1955 yılında olduğu gibi Erdemli'nin toplamda 49 adet idari birimi yer almaktadır. Bu dönemde ilçenin yüzölçümü 2.131 km²'den 2.078'e düşmüştür. Buna rağmen, ilçenin yüzölçümü başına kişi sayısı da 15'ten 19'a çıkmıştır. Bu da ilçenin nüfusunun ciddi bir biçimde arttığını göstermektedir. İlçe alanının küçülmesinin en büyük sebebi ilçeler arasındaki sınır değişiklikleridir. Bu kapsamda, Erdemli'ye bağlı bazı yerleşim yerleri diğer ilçelerin sınırlarına dâhil edilince ilçenin sınırları da doğal olarak azalmıştır.

1960 yılı itibarıyla ilçenin nüfus değişimi şu şekildedir: Erdemli'nin toplam nüfusu 20.718'i erkek ve 19.030'u kadın olmak üzere toplamda 39.748'dir. Şehir merkezinin nüfusu 4.259'u erkek ve 3.702'si kadın olmak üzere 7.961'dir. Bucak ve köylerde ise, 16.459'u erkek ve 15.328'i kadın olmak üzere toplamda 31.787'dir. 1955'te olduğu gibi 1960'ta da ilçenin kırsal nüfusu şehir

---

⁴⁴Harun Tunçel, Türkiye'de İsmi Değiştirilen Köyler, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/2 (2000), s.27; Bilal Tunç ve Fatih Özçelik, Demokrat Parti Döneminde Ağrı'da İdari Alanda Yapılan Düzenlemeler (1950-1960), *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7/3 (2017), s.469.

⁴⁵Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet İstatistik Genel Müdürlüğü, *1955 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet Kütüphanesi, 1961, s.255-263.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

nüfusundan son derece fazladır. Bu arada idarenin muhtarlık sayıları değişmemiş ve 49 olarak kalmıştır⁴⁶.

1965 yılında Erdemli'nin nüfusu 25.869'u erkek ve 23.778'i kadın olmak üzere toplamda 49.674'tür. Yani ilçenin nüfusu beş yılda yaklaşık olarak 10.000 kişi artmıştır. Bu dönemde bilhassa şehir merkezinin nüfusu artmıştır. 1960'ta nüfusu 7.961 olan şehir nüfusu, 1965'te 10.304'tür. Bu da, şehirde nüfusun artması için uygun ortamın mevcudiyetini açık bir biçimde ortaya çıkarmaktadır⁴⁷.

Erdemli alan ve yapı bakımından son derece gelişmeye müsait bir şehir olduğundan nüfusu devamlı olarak artmıştır. Bu durum 1970 yılında da çok ciddi bir biçimde görülmektedir. Erdemli'nin 1970 yılı itibarıyla şehirler ve köyler açısından nüfusu şu şekildedir: 32.001'i erkek ve 29.570'i kadın olmak üzere toplam nüfusu 61,571'dir. Bu nüfusun büyük bir kısmı köylerde yer almaktadır. Köylerde 25.420'si erkek ve 22.833'u kadın toplam 47.483 kişi yaşamaktadır. Şehirlerde ise, 7381'i erkek ve 4.737'si kadın toplam 14.118 kişi vardır. Dönem itibarıyla yüzölçümü 2.005 km² olan ilçede nüfus yoğunluğu 29'dur. Bu arada ilçenin yüzölçümünde bir azalma vardır. 1960'ta 2.078 olan yüzölçümü, 1970'te 2.005'e düşmüştür. Buna rağmen şehrin hem nüfusu hem de nüfus yoğunluğu artmıştır⁴⁸.

Bilindiği üzere Türkiye'de her beş yılda yapılan nüfus sayımlarında idari birimlerdeki nüfus değişimleri artış ve azalmalar açık bir biçimde görülmektedir. 1954 yılında ilçe olan Erdemli'nin nüfusu sürekli olarak artmıştır. Bu artış 1975 yılındaki değerlerde de açık bir biçimde görülmektedir. 1970 yılında nüfusu 61.571'i olan Erdemli'nin nüfusu 1975 yılında 72.675 olmuştur. İlçenin nüfusu beş yılda yılda 11.104 kişi artmıştır. Bu da bir ilçe için son derece büyük bir artış demektir⁴⁹. Aynı şey 1980 yılı için de geçerlidir. İlçenin nüfusu 1980 yılında 79.234 kişi olmuştur. İlçenin Merkez, Erdemli ve Güzölük bucaklarının tamamında nüfus artışları olmuştur.

---

⁴⁶Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1963, s.280-288.

⁴⁷Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1965 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1966, s.321-330.

⁴⁸Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1970 İlçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1971, s.2-3.

⁴⁹Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1975 İlçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1976, s.5.

Bilal TUNÇ

1980 nüfus sayımlarına göre, 15 idari birimi olan Merkez bucağında 8.377'si erkek ve 8.254'ü erkek olmak üzere toplam nüfusu 16.631 kişidir. Merkez bucağın idari birimleri şunlardır: Arslanlı (Aslanlı), Ayaş, Batisandal (Sandal), Çiriş, Esenpınar (Güvere), Gücüş, Hüsametli, Karaahmetli, Kayacı, Kocahasanlı, Koramşalı, Kösbucağı, Kustüllü, Limonlu (Lemas) ve Tutar'dır. Bunlar içerisinde nüfusu en fazla olan birim 3.342 kişilik nüfusuyla Kocahasanlı'dır. Nüfusu en az olan ise Karaahmetli köyüdür.

Erdemli'nin bucakları arasında idari birim sayısı en az olan Elvanlı bucağıdır. Elvanlı'nın idari birimleri şunlardır: Tömük, Arpaçbahşiş, Çamlı, Çarkçılı, Çeşmeli, Çiftepınar, Dağlı, Doğlu, Doğusandal, Elvanlı, Fakih, Hacıhalılarpaç, İlemin, Karahıdırlı, Karayakup, Kargıpınarı, Pınarbaşı, Sarıyer, Sıraç ve Şahna'dır. Bu idari birimler içerisinde nüfusu en fazla olan yer 7.748 kişi ile Tömük'tür. En az olan ise, 291 kişi ile Fakılı köyüdür. Burada ilginç olan ise, nüfusu az olan Fakılı'nın nüfusunda ciddi bir artışın olmasıdır.

1980 yılı itibarıyla nüfusu en az olan bucak ise Güzeloluk bucağıdır. 8.762 kişi olan bucağın toplamda 14 idari birimi bulunmaktadır. Bu kapsamda, bucağın idari birimleri şunlardır: Güzeloluk (Keloluk), Aydınlar (Avkadı), Çerçili, Elbeyli, Güneyle, Harfilli, Karakeşli, Kızılen, Köserli (Köserelli), Sarıkaya, Sorgun, Tabureli, Veyselli, Yağda ve Yeniyurt. Bunlar içerisinde nüfusu en fazla olan yer 1.810 kişi ile Sorgun'dur. Nüfusu en az olan yer ise 172 kişi ile Veyselli köyüdür⁵⁰.

SONUÇ

Tarihi açıdan önemli bir yerleşim alanı olan Erdemli, Mersin ilinin önemli kazalarından birisi konumundadır. Yukarıda kapsamlı bir biçimde ifade edildiği üzere, 1954 yılından itibaren ilçe yapılmasıyla beraber Erdemli'nin nüfusunda ve yüzölçümünde artış olmuş ve bu da mezkûr yerin idari yapısında geniş kapsamlı düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Söz konusu düzenlemeler bağlamında, 1954 yılı ve sonrasında ilçeye yeni bucaklar bağlanmış ve bucaklara bağlı bazı yerleşim yerlerinin yapıları yeniden düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak Erdemli'nin coğrafi alanı büyümüş ve nüfus yoğunluğu da artmıştır.

Cumhuriyet döneminde Erdemli'nin idari yapısında gerekli durumlarda çok sayıda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu alanda yapılan en önemli

---

⁵⁰Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1980 İçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981, s.2-4.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki
Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

değişiklerden birisi, Osmanlı sonrası yeni dönem Türkiye'sinde oluşturulan milliyetçi politika anlayışının sonucu olarak köy ya da nahiyeler adlarının Türkçeleştirilmesidir. Bu kapsamda, Erdemli'ye bağlı bazı köylerin isimleri değiştirilmiştir. Küçük bir yerleşim yeri iken ilçe yapılan Erdemli'de ilçe nüfusunun sürekli olarak arttığı anlaşılmaktadır. Bu artışın en önemli sebebi, ilçe yapılan yere çok sayıda yerleşim yerinin bağlanması ve zaman içinde de söz konusu yerleşim yerlerinde çok sayıda nedenden dolayı nüfusun artmasıdır.

KAYNAKÇA

BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17.

BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17.

BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 245.41.7.

BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 246.23.17.

BCA, Fon Kodu: 311.11.10, Yer No: 276.15.1.

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 179.38.15

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 111.704.9.

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 111.705.7.

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 364.5.16.

RESMİ GAZETELER

Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.

Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.

Resmi Gazete, 27 Kasım 1958, Sayı:10068, s.20572.

Resmi Gazete, 21 Mart 1962, Sayı:11062, s. 6922

Resmi Gazete, 24 Ocak 1960, Sayı:10418, s.3.

Resmi Gazete, 24 Ekim 1963, Sayı:11539, s. 528

Resmi Gazete, 28 Ekim 1970, Sayı:13665, s.3.

Bilal TUNÇ

- Resmi Gazete, 28 Eylül 1972, Sayı: 14326, s.3.
- Resmi Gazete, 15 Haziran 1955, Sayı: 9029, s.12309.
- Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.
- Resmi Gazete, 1 Temmuz 1954, Sayı:8743, s.9758.
- Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.
- Resmi Gazete, 10 Mart 1954, Sayı:8654, s.8538.
- Resmi Gazete, 5 Temmuz 1954, Sayı:8598, s.9818
- Resmi Gazete, 16 Ağustos 1954, Sayı:8778, s.10048
- Resmi Gazete, 8 Eylül 1954, Sayı:8797, s.10198.
- Resmi Gazete, 2 Eylül 1954, Sayı:8810, s.10335.
- Resmi Gazete, 5 Ağustos 1955, Sayı:9070, s. 12474
- Resmi Gazete, 19 Aralık 1955, Sayı: 9184, s.13202.
- Resmi Gazete, 6 Haziran 1956, Sayı:9325, s. 14492.
- Resmi Gazete, 27 Mayıs 1959, Sayı:10215, s. 21736
- Resmi Gazete, 13 Ocak 1969, Sayı:13099, s. 2.
- Resmi Gazete, 20 Mart 1969, Sayı:13153, s. 4.
- Resmi Gazete, 22 Mart 1969, Sayı:13155, s. 6.
- Resmi Gazete, 18 Mart 1970, Sayı: 13448, s.1.

Araştırma ve İnceleme Eserleri

- Güler, A. ve Poyraz, T.T. (2017). Amerika'da yaşayan Türklerde etnik kimlik, kültürleşme, dindarlık ve bunların yaşam memnuniyetine etkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 63, 59-70.
- Özçelik, F. ve Tunç, B. (2017). Demokrat Parti döneminde Ağrı'da idari alanda yapılan düzenlemeler (1950-1960). *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7/3, 463-477.
- Ortaylı, İ. (2008). *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*. 3. Baskı, Cedit Neşriyat Yayınları, Ankara.

Bucaktan İlçeye Dönüştürülme Sonrasında Yeni İlçelerin İdari Yapı ve Nüfusundaki Değişimler: Erdemli İlçesi Örneği (1954-1980)

- Özgür, E. M. (2011). *Nüfus Coğrafyası*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Tunç, B. (2018). Cumhuriyet Döneminde Ayaş İlçesinin idari yapısı ve nüfusu (1923-1980). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7/2, 1423-1433.
- Tunçel, H. (2000). Türkiye’de ismi değiştirilen köyler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/2, 23-34.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1935 Genel Nüfus Sayımı (İçel Vilayeti)*, Hüsnü Tabiat Basımevi, İstanbul 1937.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1940 Genel Nüfus Sayımı*, Devlet Kütüphanesi, Ankara 1940.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *1945 Genel Nüfus Sayımı*, Devlet Kütüphanesi, Ankara 1941.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *1950 Umumi Nüfus Sayımı*, Devlet Kütüphanesi, Ankara 1951.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü, *1955 Genel Nüfus Sayımı*, Devlet Kütüphanesi, Ankara 1961.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1963, s.280-288.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1965 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1963.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1970 İçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1971.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1975 İçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1976.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *1980 İçel İli Genel Nüfus Sayımı*, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1981.